LEGYÉL TE IS MADARÁSZ!

Levelező vetélkedő

1. forduló

5-8. osztály

Beküldési határidő: március 23.

1. FELADAT: Rajzos madárbemutató

Amikor madármegfigyelésre indultok, érdemes vinnetek magatokkal egy kis füzetet, amibe lerajzolhatjátok megfigyeléseiteket és bejegyezhetitek észrevételeiteket (pl. a madár színeiről, röptéről, viselkedéséről, a helyszínről, időjárásról stb.). Próbáljuk ki most, hogyan is néz ki egy ilyen rajzos jegyzet!

Mi a kedvenc madaratok? Egy színes tollú „szépfiú", egy talpraesett „túlélő", netán egy „fészeképítő-zseni"? Mindegyik csodálatos a maga módján.
Mutassatok be egy általatok kedvelt hazai madarat írásos magyarázattal kiegészített, rajzos formában! Rajzotokon jelöljétek meg a felismerést segítő bélyegeket, s ugyanezen a lapon mutassátok be a madarat néhány szóval, s kiegészíthetitek mindezt egyéb (tömören megfogalmazott) információval, érdekességgel. A rajzot ki is színezhetitek, de ez nem kötelező, hiszen erre terepen nem biztos, hogy lesz időtök. Javasolt méret: A/4

Elérhető pontszám: 25 pont

2. FELADAT: Mutasd a fészked, megmondom ki vagy!

Nincs két egyforma otthon –és ez a madarakra is igaz. Oly sok mindenből lehet építkezni: sárból, gallyakból, szalmából, mohából, falevelekből, nyárfaszöszből és még mi minden másból! A hajlék építőanyaga mellett alakja, mérete, elhelyezése is jellemző egy-egy fajra.

Az alábbi szótöredékekből állítsátok össze a következő képeken látható madarak neveit és írjátok a hozzájuk tartozó számok mellé a pontozott vonalakra!
Nézzetek utána! Melyik madár és fészek tartozik össze a képeken láthatóak közül? Írjátok a nevek mellett található négyzetekbe otthonuk képének betűjelét!

A szótöredékek a következők:

EMÜ RGYA GÓ ŐSZA EKE SZKA GŐCI SZA LE

NEGE TE GÓ GYU PÓ GÓ S RI FEKE LAG SÁR

FÜL CSU ÉN LYA GARI FÜG RKA

1:…… ☐ 5:……... ☐

2:…… ☐ 6:……... ☐

3:…… ☐ 7:……... ☐

4:…… ☐ 8:……... ☐

9:…… ☐

Írjátok a számok alá a fészkek hozzájuk párosított betűit, majd magyarázzátok meg az így összeállt szó jelentését!

7	5	3	6	1	9	8	2	4

……
……
……
……
……

Elérhető pontszám: 25 pont

1

2

3

4

5

6

7

8

9

O

T

F

O

K

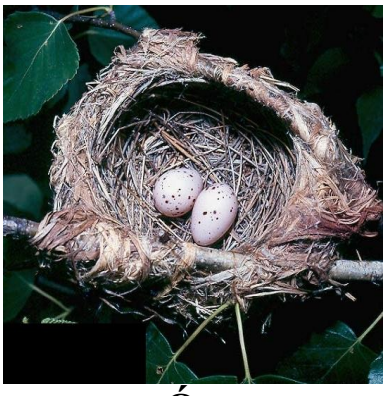

Ó

L

L

T

3. FELADAT: Fészekmegfigyelés

A madarászok rendszeresen felmérik bizonyos védett vagy veszélyeztetett madarak fészkeit, hogy tudják, mely területeken kell odafigyelni rájuk, és hogyan változik az állományuk. Most, hogy számos madárhajlékkal megismerkedtetek, induljatok magatok is fészekmegfigyelésre! A mi éghajlatunkon a legtöbb madár ilyenkor még nem kezdi meg a költést, s a lombok sem takarják előletek az ágak közt rejtőző otthonokat.
Ha használatban vagy készülőben levő fészket találtok csak távolabbról figyeljétek, mert sok madár zavarásra otthagyja otthonát a tojásokkal, fiókákkal együtt!

Válasszatok egy (vagy akár több) területet, amit be tudtok járni! Lehet ez a településetek, de akár egy közeli park vagy erdőrész, esetleg az iskolátok, otthonotok közvetlen környéke is. Rajzoljatok egyszerű térképet róla (vagy nyomtassatok egyet, ha egy települést választottatok, de ezen is jelöljétek a fa- és bokorcsoportokat pl. színezéssel), majd járjátok be a területet és nézzetek szét alaposan! Keressetek természetes és mesterséges odúkat, kisebb-nagyobb fészkeket! Igyekezzetek minden osztálytársat bevonni a munkába, hiszen valószínűleg mindannyian jó megfigyelők vagytok!

Jelöljétek számokkal a térképen, megközelítőleg hol találtatok fészket és készítsetek táblázatot hozzá! Írjátok fel, mikor és kik voltak a megfigyelők, illetve hogy hol és milyen fészket/odút találtatok. Egy-egy madárlakhelyről akár fotót is küldhettek, s erre plusz pontot kaphattok (0,5-0,5 pontot fotónként, max. 5-öt). Ezeket kinyomtatva vagy digitálisan egyaránt küldhetitek, de a fénykép elnevezésében mindenképpen szerepeljen a fészek térképen jelölt száma! Ha sejtitek, ki lakhatott a fészekben, netán már lakója is volt, azt is beleírhatjátok a táblázatba.

(A feladat pontozása során először max. 10 fészket/odút veszünk figyelembe, de azonos összpontszám esetén a vetélkedő végén a sorrend az ezen felül végzett plusz munkák pontozása alapján fog eldőlni.)

MINTA:

Térképen jelölt szám	A megfigyelés időpontja	Megfigyelő neve	A fészek/odú típusa	A fészek/odú elhelyezkedése	Fotó
1.	2018. 03. 11.	Tóth Miklós, Kardos Péter	gólyafészek	villanyoszlopon	-
2.	2018. 03. 14.	Veres Katalin	természetes odú	öreg tölgyfán, kb. 4 m magasságban	+
3.	2018. 03. 14.	Kovács Máté	kis méretű fészek	bokor belsejében, kb. 2 m magasan	-
4.	2018. 03. 16.	Veres Katalin, Szabó Réka, Kiss Petra	nagy méretű fészek gallyakból	fa tetején, a lombkoronában	-
5.	2018. 03. 18.	Szabó Réka	fecskefészek-csoport	ház eresze alatt	+

Elérhető pontszám: 25+5 pont

4. FELADAT: Ki vagyok?

Néhány madár bemutatkozását olvashatjátok az alábbiakban. Kik lehetnek? Írjátok neveiket a bemutatkozásuk alatt található pontozott vonalakra! Segítségképpen felsoroltuk nevük összekevert betűiből kialakított „álneveiket”.

1. Erős csőröm belseje szerencsére üreges szerkezetű, ha tömör lenne, a nagy súly miatt „csőrre-bukhatnék”. A bükk, juhar, kőris termését szívesen elcsipegetem, de ahol vadcseresznye nő, ott biztosan rámtalálsz. Bár a gyümölcshúst nem kedvelem, csak szétmorzsolgatom, a kemény mag belső részéért bármire képes lennék!

VÁGYMEGÓG:…….....

2. Recsegő hangom messzire hallatszik éjszakánként, így csábítom magamhoz feleségeimet és védem birodalmam. (A rossz nyelvek szerint „két kés”-sel fenyegetőzöm, de ez rágalom! Valójában a nevemet (*Crex crex*) hirdetem –méghozzá latinul.) Asszonyaim nem vágynak palotára, talajmélyedésben raknak fészket, s talpraesett, fekete fiókáink kikelés után pár órával már szaladnak is utánuk. Bár életemet a magas réti növényzetben bujkálva töltöm, ne hidd, hogy még repülni sem tudok: telente Afrikában melegszem!

IRSAH:……

3. Nyílt területre néző ágon rovarokra lesek, s a levegőben csípem nyakon őket. Kicsit válogatós vagyok: szárnyukat, lábukat ághoz ütögetve letöröm, s a többi kitines maradványt köpet formájában távolítom el. Tölgyesek, bükkösök odúiban rendezem be hajlékomat, ide kerülnek égszínkék tojásaim. A zord tél elől Afrikába költözöm. Nevemet a nyakamon körbefutó fehér „sálról” kaptam.

AKÓSÖRVÖLGYÉP:…….....

4. A közelgő idegenre hangos kiáltással hívom fel az erdőlakók figyelmét. Sokan mégsem kedvelnek, túlságosan élelmesnek tartanak, mivel rovarok, csigák, magvak, gyümölcsök mellett a tojásokat, fiókákat sem vetem meg. Az erdészek viszont barátjuknak tekintenek, mivel ősszel több száz makkot dugdosok el tartalékképpen, s amikre nem találok rá, azok tavasszal kicsíráznak. Tollruhámat időnként hangyákkal „tisztíttatom”. Tehetséges hangutánzó vagyok, akár bégetni, mekegni is tudok.

JÓSZAK:…….....

5. Eszemben sincs télre elköltözni, hiszen annyiféle táplálékot nyújt az erdő! Ha makkot, fenyőtobozt, diót találok, kedvenc ágvillámba szorítva töröm fel. „Műhelyemet” a földre hullott termésmaradványok miatt te is felismerheted. Hosszú, horgas végű nyelvemtől reszketnek a rovarlárvák, s időnként az etetőt is meglátogatom. Mivel nem bajlódom utazással, így már tél végén indítom a szezont: egy jól rezgő, száraz ágat verve „dobolok”, így védem területemet. Nem szorulok segítségre, biztonságos odúmat magam készítem.

CSONKAPÁNFAGY:…….....

6. Birodalmamat élethosszig birtoklom és védelmezem. Legszívesebben odvas fában fészkelek. Éjszakai portyázásaimon látásom is segít, de nagyobbrészt a tieteknél 10-szer élesebb hallásomra hagyatkozom. Így a vacsorámul szolgáló rágcsálók halk mocorgását messziről meghallom. Puha, rojtos szélű evezőtollaim szinte hangtalanná teszik repülésemet. A fejemet majdnem teljesen körbe tudom forgatni, így nézek szét a hátam mögött.

CSAKAMOLYGAB:……

7. A hal az igazi kedvencem, de a vízi rovarokat, szitakötőket sem vetem meg. Feneketlen gyomrom van: a súlyom 60%-át kitevő élelmet is bekebelezek naponta, de a szálkákat, pikkelyeket köpetként eltávolítom! Vadászat közben számos alkalommal víz alá merülök, akár 1 méter mélyre is. Meredek partfalba költőalagutat vájunk a párommal, melynek végében egy kisebb labdányi fészekkamra fiókáink gyerekszobája lesz. Télen sem megyünk messzire, csupán jégmentes „vadászvizeket" keresünk. Ha nincs más lehetőség, erős csőrömmel akár a vékony jégpáncélt is áttöröm.

GÉMJÁRDA: …….....

8. Betevőmet tiszta vizű hegyi patakokban szerzem. A víz alá merülve, a sodrással szemben futva gyűjtögetem az apró rákokat, rovarokat, férgeket és más élőlényeket. Gömb formájú fészkemet a patakparton kövek közé, hidak vagy vízesések alá rejtem, s akár éveken keresztül is használom. Télen sem költözöm melegebb vidékre, jégmentes patakszakaszokat keresek.

IVÓGRIZI:……..

9. Nyáron dús aljnövényzetű erdőkben, télen inkább nádasokban futhatunk össze. Ne fent, a levegőben keress: inkább alacsonyan, rövideket röppenek. Apró vagyok, ám annál hangosabban trillázok, ha kedvem szottyan, még télen is énekelek. Talán izgágának tűnhetek, mikor az avarban vagy farakások, lehullott gallyak között egér-módra, sebesen bujkálva pókokat, rovarokat keresek. Cseperedő gyermekeim nagyon jólneveltek, segítenek kisebb testvéreik etetésében.

KÖRÖMESZ:…….....

10. Összetartó családom télen cinegecsapatokhoz csatlakozik. Ha apró, hosszú farkú tollgombócokat látsz az ágakon rovarok, pókok után kutatni, mi vagyunk azok! A fészeképítéshez korán hozzálátunk. Méretünkhöz képest óriási fészket készítünk egy sűrű bokor rejtekében mohával, zuzmóval álcázva. A tavaszi fagyok kivédésére vastagon kibéleljük tollakkal, de ha a gondos előkészületek ellenére mégsem sikerülne a költés, szívesen besegítünk egy sikeresebb pár utódainak etetésébe.

ASZÓPŐ:……..

Elérhető pontszám: 20 pont

5. FELADAT: Madár-rejtvény

Az alábbi meghatározások alapján, a következő oldalon található képek segítségével írjátok be a keresztrejtvény soraiba a madárneveket! (Vigyázat! A képek nem a meghatározások sorrendjében szerepelnek.) A vastag vonallal határolt függőleges oszlopban hazai madaraink egy részének jellemző őszi tevékenységét olvashatjátok össze.

1. Csattogó dalát nyári éjszakákon is hallató, földön fészkelő madarunk. A régi időkben csalogánynak hívták.

2. Elhagyott odúiba számos énekesmadár, sőt pelék, darazsak is szívesen beköltöznek.

3. Talajon futkosó, hosszú farkát fel-le billegető madárka.

4. Ragyogó színei miatt „repülő drágakőként” is emlegetik ezt az ügyes kis halászt.

5. Lába, csőre fiatalon fekete, felnőtt korára bepirosodik.

6. Apró termetű, puha röptű, éjszakai ragadozó.

7. Sűrű bozótosban fészkelő, szép hangú madarunk. A hímek fekete, a tojók barna sapkát viselnek.

8. A téli etetők gyakori vendége.

9. Fiókakorában kilöki a fészekből „mostohatestvéreit”.

10. Nagy termetű, vaskos csőrű, mindenevő fekete madár.

11. Településeink élelmes magevő madara. Fiókáit rovarokkal, hernyókkal eteti.

12. Repülő rovarokkal táplálkozó madár. Sárból készült fészkéről felismered.

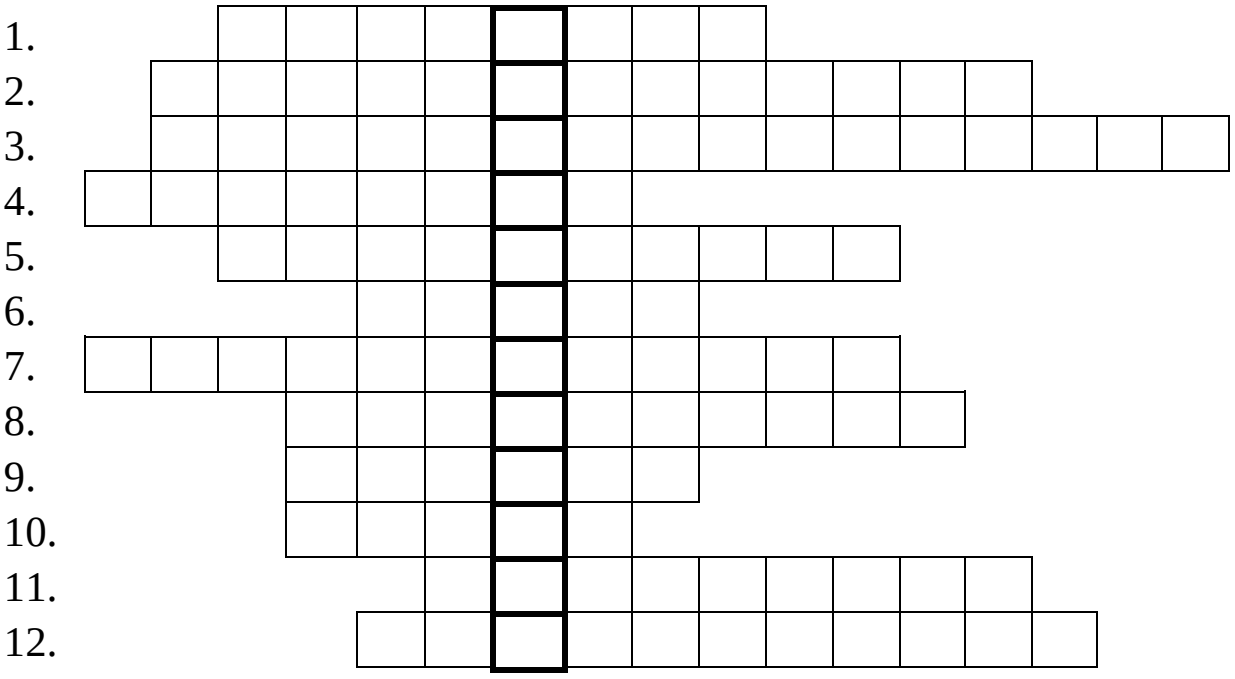

Elérhető pontszám: 12 pont